

напрямами кредитування, кредитний моніторинг та формування резервів під можливі витрати за наданими процентами.

В умовах економічної кризи та в посткризовий період, коли відсутня стабільність договірних зв'язків, зменшується кількість першокласних постачальників, банкам слід переорієнтуватися у своїй кредитній політиці на інші, перспективні сегменти економіки. Крім цього, кредитування великих підприємств може обернутися для банків, особливо регіональних, значною концентрацією кредитного ризику, а нерегулярність їх кредитування, через спад виробництва призводитиме до складностей із розміщенням вільних кредитних ресурсів.

Тому перспективним сегментом кредитного ринку за даних умов може стати кредитування малих та середніх підприємств.

Кредитування підприємств малого та середнього бізнесу пов'язане із високим ризиком, що спричинені непрозорістю, відсутністю якісного забезпечення виконання зобов'язань, нестабільністю роботи, тощо. Тому кредитна політика повинна відповідати наступним вимогам:

- 1) адекватністю кредитному попиту малих та середніх підприємств кредитним продуктам (обсяг, строки кредитування, прийнятний рівень відсоткових ставок)
- 2) маркетинговою спрямованістю, що передбачає проведення прямих рекламних акцій, використання місцевих органів влади та індивідуальну роботу із потенційними клієнтами
- 3) мотиваційність, яка полягає у наданні малих кредитів, які можна ефективно контролювати, обслуговувати, забезпечуючи їх своєчасне повернення.
- 4) гнучкість, що означає перегляд кредитної політики із зміною умов функціонування малого та середнього бізнесу, які пов'язані із зовнішніми факторами (економічними, політичними, соціальними)
- 5) технологічність, що полягає у зниженні витрат банку при обслуговуванні даного типу клієнтів, позики відносні затрати банку при кредитуванні є вищими, а ніж при кредитному обслуговуванні корпоративних клієнтів.

Дмитро СЕРЕБРЯНСЬКИЙ, Артур ЗУБРИЦЬКИЙ

Науково-дослідний інститут фінансового права ДФС України, м. Ірпінь

ДОСЛІДЖЕННЯ ІМПОРТНОЇ СКЛАДОВОЇ ЕКСПОРТУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОДАТКОВОГО ІМПОРТНОГО ЗБОРУ

Класична теорія міжнародної торгівлі надає зовнішньоторговельним відносинам ліберального характеру, що створює для економік країн, які розвиваються, значні потенціальні можливості та одночасно і ризики. У світовій економіці поряд із послабленням зовнішньоторговельних бар'єрів спостерігаються процеси інтернаціоналізації виробництва, яка поширюється у формі *вертикальної спеціалізації у зовнішній торгівлі*. Основним індикатором вертикальної спеціалізації в зовнішній торгівлі є імпортна складова експорту (ІСЕ). Згідно з визначенням ОЕСР, імпортна складова експорту (частка вертикальної спеціалізації) – частка загального проміжного імпорту, що використовується для виробництва загального обсягу експорту країни [1].

Дослідженню та розрахунку імпортних складових експорту приділяється значна увага у зарубіжних академічних колах. Визначальними у даному контексті є два основних підходи: агрегований, що запропонований А. Лоцкі [2] та деталізований, автором якого є Д. Хуммельс [3]. Основним джерелом статистичної інформації, що використовується для розрахунку імпортної складової експорту, є міжгалузевий баланс.

Для проведення агрегованого аналізу, економіка може бути представлена у вигляді 3 основних секторів: 1) *первинний* – продукція сільського та лісового господарства, рибальства;

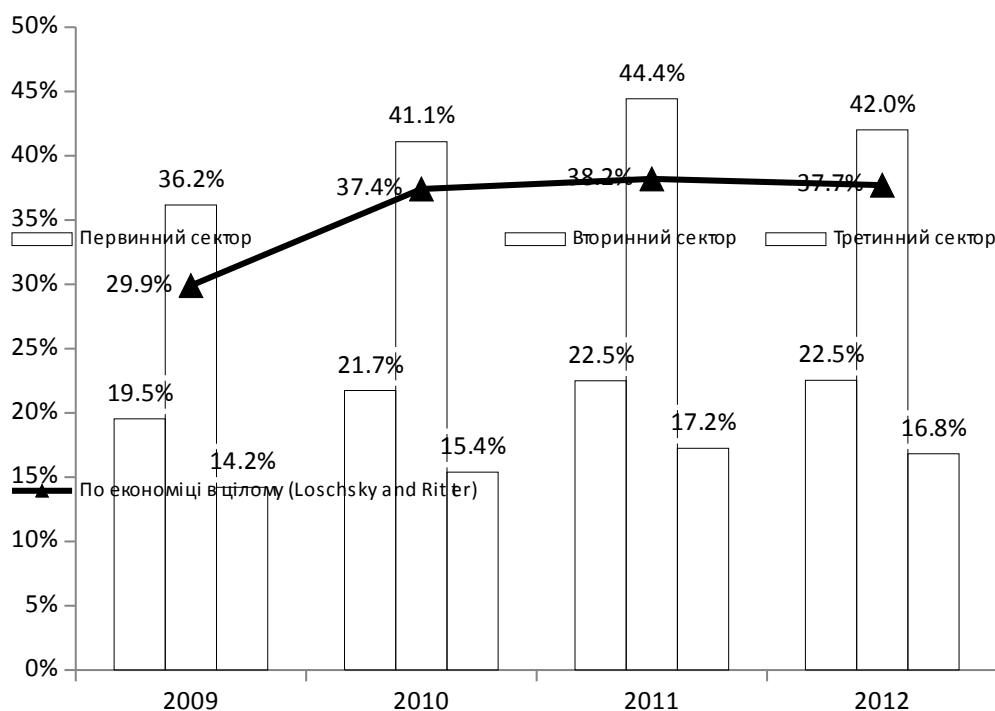
- 2) *вторинний* – продукція добувної, обробної та енергетичної промисловості, будівництво;
 3) *третинний* – послуги.

За логікою побудови таблиць «витрати – випуск», імпортна складова експорту може бути формалізована у вигляді:

$$ICE = m_j \times (I - A)^{-1} \times e / E, \quad (1)$$

де m_j – $1 \times n$ вектор коефіцієнтів відношення проміжного споживання імпорту до сукупного випуску в галузі j ; I – одинична матриця; A – $n \times n$ матриця технічних коефіцієнтів, в якій кожен з елементів відображає відношення вітчизняних вхідних ресурсів (проміжного споживання) галузі i до випуску галузі j ; e – $n \times 1$ вектор експорту за галузями, де E – сукупний експорт ($E = \sum_{i=1}^n e_i$).

На рис. 1 відображені результати розрахунків імпоротної складової експорту у 2009-2012 рр. (оскільки лише для цього періоду доступні таблиці «витрати-випуск» України в основних цінах). Найбільш залежним від проміжного споживання імпорту є вторинний сектор економіки України, для якого аналізований показник перевищує 40% у аналізованому періоді. Варто відмітити, що в цілому спостерігається поступове зростання імпоротної складової експорту для всіх секторів національної економіки України.

Рис. 1. Імпортні складові експорту за секторами і по економіці України в цілому за 2009–2012 рр.

З метою виявлення видів економічної діяльності, які найбільше залежать від проміжного споживання імпорту, використаємо деталізований підхід Д. Хуммельса, у межах якого імпортна складова експорту може бути формалізована у вигляді:

$$ICE = u \times A^{ii} (I - A)^{-1} \times e / E, \quad (2)$$

де u – $1 \times n$ вектор, кожен елемент якого дорівнює 1, A^{ii} – $n \times n$ матриця коефіцієнтів проміжного споживання імпорту.

Результати розрахунків свідчать про доволі контроверсійні тенденції. Вертикальна спеціалізація як економіки України в цілому, так і її окремих видів діяльності посилюється. Водночас для ряду видів економічної діяльності імпортна складова експорту є дуже вагомою. До таких видів належать: виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення (ICE у 2012 р. – 57,1%), виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (ICE у 2012 р. – 53,3%), виробництво металів та готових металевих виробів, крім машин і устаткування (ICE

у 2012 р. – 53,6%), виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів (ІСЕ у 2012 р. – 49,6%), виробництво гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції (ІСЕ у 2012 р. – 48,0%), виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції (47,5%), виробництво електричного устаткування (47,5%). Таким чином, види економічної діяльності, які вважаються «локомотивами» української економіки, суттєво залежать від імпортного проміжного споживання.

За результатами розрахунків, більше третини проміжного споживання в національних експортних секторах є проміжним споживанням імпорту. Цей факт має бути обов'язково врахований у процесі проведення економічних реформ, у тому числі спрямованих на стимулювання експортного потенціалу України. Особливо це стосується додаткового імпортного мита у 2015 р., запровадженого Законом України № 73-VIII від 28.12.2014 р. [4].

В умовах значної залежності національного експорту від імпортного проміжного споживання запровадження додаткових імпортних тарифів може розглядатися як додатковий податок на вітчизняний експорт, який погіршує конкурентоспроможність українських товаровиробників на світових ринках.

Список літератури:

1. OECD «Import content of exports», in OECD Science, Technology and Industry Scoreboard 2011, OECD Publishing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dx.doi.org/10.1787/sti_scoreboard-2011-61-en.
2. Loschky A., Ritter L. «Import content of exports», presented at the 7th International Trade Statistics Expert Meeting. – Paris. – 2006. – 11–14 September.
3. Hummels D., Ishii J., Yi K.-M. The nature and growth of vertical specialization in world trade // Journal of International Economics. – 2001. – No. 54. – P. 75–96.
4. Про заходи щодо стабілізації платіжного балансу України відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року: Закон України: від 28.12.2014 р. № 73-VIII // Відомості Верховної Ради – 2015 – № 4 – С.20.

Марина СЛАТВІНСЬКА

Одеський національний економічний університет

МІСЦЕВІ ПОДАТКИ І ЗБОРИ: ПОЗИТИВНІ ТА НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕНИХ НОВАЦІЙ

У рамках проведеної податкової реформи в Україні було зменшено кількість податків і зборів, які регламентуються Податковим кодексом [1]. Разом із тим, це зменшення відбулося не за рахунок скасування, а за рахунок об'єднання і групування окремих податків, що призводить до ускладнення системи оподаткування та адміністрування податків. Такий підхід до удосконалення оподаткування є характерним не лише для загальнодержавних, а й для місцевих податків та зборів. Серед них до 2014 року стягненню підлягали: єдиний податок, податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, туристичний збір, збір за місця для паркування транспортних засобів, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності. Після внесення змін до Податкового кодексу України на підставі Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28.12.2014 № 71-VIII [2] місцевими податками є податок на майно і єдиний податок, а зборами – збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір. У свою чергу, складовими податку на майно є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, транспортний податок та плата за землю. До складу єдиного податку четвертою групою увійшов фіксований сільськогосподарський податок. Такі кроки мають як позитивні, так і негативні прояви.

Позитивними аспектами проведеного реформування місцевих податків і зборів можна вважати: розширення об'єкту оподаткування податком на нерухоме майно (житлова та нежитлова нерухомість), що відповідає світовим тенденціям; зменшення кількості груп платників єдиного податку; зниження ставок по єдиному податку вдвічі; підвищення ставок для платників фіксованого сільськогосподарського податку (4 група єдиного податку) втричі;